

конференції відбувся великий концерт, організований силами викладачів і студентів-народознавців психолого-педагогічного факультету ДДПУ ім. Івана Франка.

Загалом слід відзначити високий науковий та організаційний рівень конференції, що значною мірою завдячує активним зусиллям голови оргкомітету, декана психолого-педагогічного факультету, кандидата філологічних наук Мирослава Грицика та його однодумців-членів оргкомітету та кафедри українознавства Дрогобицького педуніверситету.

І вельми доречною видається думка, висловлена на заключному засіданні, про те, що проведення комплексних наукових конференцій на регіональному рівні з таким широким представництвом та глибиною і актуальністю висвітлюваної проблематики є сьогодні необхідною формою науково-методичного спілкування. І слід сподіватися, з часом вони стануть не поодинокими явищами, а традиційними науковими форумами українознавців.

Київ

Георгій Лебедєв

ПАМ'ЯТІ ДОСЛІДНИКА НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ МУСІЯ КАТЕРНОГО

16 березня 1998 року на 86 році життя помер Мусій Тимофійович Катерного — архітектор, художник, мистецтвознавець, педагог, активний автор журналу “Народна творчість та етнографія”, почесний професор української Академії Мистецтв.

Його життєвий шлях був нелегким. Селянський хлопець-сирота сам прокладав собі дорогу в люди. 1940 року успішно закінчив архітектурний факультет Київського художнього інституту. Одержав диплом архітектора-художника. Його вчителями були В. Заболотний та В. Кричевський. Того ж року його дипломний проект дістав першу премію на всесоюзному огляді-конкурсі дипломів художніх будов у Москві. Перед молодим вельми талановитим архітектором відкрилися широкі перспективи самостійної творчої роботи. Але скористатися цим завадила війна 1941—1945 років (оборона Києва, тяжке поранення і тривале лікування).

Мусій Тимофійович повернувся до Києва. При Академії архітектури закінчив одноіменний інститут, а 1948 року захистив дисертацію і одержав вчений ступінь кандидата архітектури. Працював у проектних організаціях Києва.

Ще в дисертаційному проекті Природно-історичного музею України в Ботанічному саду Академії наук УРСР виразно виявилось прагнення автора до синтезу архітектури і монументально-декоративного мистецтва, до всебічної злагодженості, мистецької досконалості, витоками якої є оригінальні здобутки архітектури минулого. Постійним джерелом творчого натхнення Мусія Тимо-

фійовича було вітчизняне народне мистецтво — його прийоми, мотиви і форми. Творче використання здобутків класичного зодчества і народного мистецтва яскраво виявилось в Павільйоні тваринництва (оформлено на початку 1950-х років, співавтор Я. Ковбаса) на Виставці передового досвіду в народному господарстві УРСР в Києві (тепер Національний виставочний центр). Саме цей досвід набув розвитку в декоративно-кольоровому вирішенні забудов м. Нової Каховки. Мусій Тимофійович разом з художником Григорієм Довженком прикрасили однотипні цегляні будинки різьбленими барвистими порталами і декоративними вставками. Внаслідок цього забудови міста набули привабливого, мальовничого і національно-своєрідного вигляду.

Мусій Тимофійович проектував комплекс гідротехнічних споруд у Запоріжжі (1951—1952), брав співавторську участь у конкурсному проектуванні станції Московського метрополітену “Київська — кільцева” (1952, проект колективу М. Северова) і станції Київського метрополітену “Комсомольська” (тепер “Чернігівська”). Проект групи М. Северова відзначається тим, що у створенні художнього образу підземного перонного залу широко застосовані ліпний орнамент і панно з історії України, ритмічним рядом розміщені в місцях прилягання сплетінь до опорних пілонів. Цей прийом оздоблення будівель творчо запозичений в українському зодчестві минулого.

Народне мистецтво було не лише джерелом творчої наснаги Мусія Тимофійовича, а

й об'єктом дослідження. Зокрема, він багато років під час відпусток мандрував по селах різних регіонів України, вишукував і малював надбудови криниць. На основі зібраного таким чином матеріалу він написав книгу "Українські криниці" (К., 1996). В цій праці автор опoетизовано характеризував надбудови над джерелами життя, що відбивають велику народну любов до них, своєрідні художні смаки і високу майстерність народних будівничих. А роком раніше він опублікував цікаву статтю "Брати в народному зодчестві" ("Народна творчість та етнографія". К., 1995, № 1).

Багато уваги Мусій Тимофійович приділив скульптурі. Він брав співавторську участь у створенні пам'ятників Д. Мануїльському (скульптор М. Вронський) та С. Косіору (скульптор І. Макогон). Обидва знаходяться в Києві (1970 р.). За його участю створено вельми своєрідний монумент місту-герою Севастополю, що за своєю формою дещо схожий на вітрило, виблискуючи білизною на тлі синього моря (1962). Цікаві його нереалізовані проекти монумента місту-герою Києву та Пагорба слави у Вінниці (обидва 1969). Своєрідно вирішені образи І. Гонти та М. Залізняка в проектах пам'ятників в Умані (1969) керівникам народного повстання 1768 року проти польсько-шляхетського гніту.

В процесі проектування скульптурних творів Мусій Тимофійович збирав матеріал по українських містах, написав і видав книгу "У монументах до вічної слави" (К., 1978).

Мусій Тимофійович добре володів аквареллю. Серед численних робіт митця є краєвиди – привабливі куточки української природи, пам'ятки національної народної житлової і культової архітектури та дуже багато букетів яскравих квітів весни, літньої пори і золотавої осені. Його акварелям притаманна яскравість і соковитість фарб, оригінальність композиції.

Особливе значення в загальному доробку Мусія Тимофійовича має педагогічна діяльність. 1960 року його запросили до Київського художнього інституту (тепер українська Академія мистецтв) на посаду завідуючого кафедри архітектури і керівника майстерні проектування, з 1969 р. професор. Двадцять років життя присвятив М. Т. Катернога вихованню українських архітектурних кадрів. За цей час було двадцять випусків висококваліфікованих архітекторів-художників, у підготовці яких Мусій Тимофійович брав навчально-методичну і виховну участь.

У процесі педагогічної діяльності Мусій Тимофійович ґрунтовно дослідив становище і розвиток вітчизняної архітектурної школи та узагальнив у праці "Формування архітектурної школи України" (Вісник Української Академії Мистецтв. Випуск 1. – К., 1993).

Славний життєвий і творчий шлях пройшов Мусій Тимофійович Катернога, багато зробив для розвитку української культури, залишив добру пам'ять по собі. Хай земля буде йому пухом.

Київ

ГЕОРГІЙ ЛЕБЕДЕВ

ЛЯШЕНКО ІВАН ФЕДОРОВИЧ (Некролог)

Українська наука зазнала тяжкої втрати. 12 грудня 1998 року на 72 році життя пішов у вічність доктор мистецтвознавства, академік Академії Мистецтв України та Української академії наук національного прогресу, заслужений діяч мистецтв України Іван Федорович Ляшенко. Він народився 14 лютого 1927 р. в селі Михайлівці Ново-Світлівського району Луганської області в робітничій родині. Вже у загальноосвітній школі самотужки опанував основи теорії музики, навчався гри на музичних інструментах. Шістнадцятирічним юнаком добровільно пішов на фронт, зазнавши перед тим жахів окупації. Після закінчення війни в 1945 р. поступив на оркестровий факультет, а через рік – на історико-теоретичний Львів-

ської консерваторії, яку закінчив з відзнакою. Паралельно Іван Федорович працював у оркестрах та музичних школах Львова, з 1950 р. був директором Львівської музичної школи № 1.

З 1954 р. навчається в аспірантурі при Київському університеті (за фахом "Естетика"), а після захисту кандидатської дисертації з 1955 року працює в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. Іван Федорович особисто добре знав Максима Тадейовича Рильського, брав участь у реалізації багатьох його наукових ініціатив. Так, він чимало посприяв пропаганді творчості кобзарів Є. Мовчана та Є. Адамцевича, значною мірою завдяки його зусиллям 1958 року